

כמה מילים על... 6... קבלת סמכות

כולנו מכירים סרטונים משעשעים ביותר של ילדים קטנטנים שנעמדים מול אמא או אבא ומתריסים בקול גדול: "אתתת לא מחליטה עליי!!!" או: "אני ברשות עצמי!!!" דעתנות מסוג זה מהלכת עלינו קסם. אנו מתפעלים מהנחישות והעצמאות ומקווי האישיות הנובטים אל מול עינינו ונזהרים מאד מ"לכבות" את הזיק הקסום הזה. התעוררות הצורך הטבעי ביצירת זהות עצמאית היא חלק מהדימוי העצמי והחוסן אותו אנו רוצים לטפח והיא אכן תהליך התפתחותי טבעי שבו הילד בודק את "גבולות הגזרה" וכחלק מהתהליך הוא מתמרד בדמויות הסמכות שלמולו ושואף לקבוע יותר ויותר דברים עבור עצמו. כפי שכתבתי במאמר על ה"גבולות" תפקידנו כמבוגרים להכין אותו לחיים (כישורי חיים) ולמנוע ממנו ניסיונות מיותרים בתחומים שאין עליהם עוררין (זליגת אנרגיה) באמצעות העברת מסרים מדויקים, עקביים ואחידים.

אם נתבונן על המצבים בהם ישנה אינטראקציה המחייבת הנחיות/הוראות לילד ניתן לחלק אותם לשלושה עיקריים.

1. מצב בו ניתן (וצריך לדעתי) לקיים דיון, לנמק ולתת הסברים, לשמוע את הבחירות והרצונות של הילד ולבסוף לקבל את ההחלטה ביחד ובהסכמה
2. מצב בו נאמר מראש מה האופציות הקיימות (מצומצמות) ומתוכן יש בחירה של הילד ותחושת מסוגלות ושליטה (בתוך מצב נתון ומנומק).
3. מצב בו מבהירים לילד שאין בחירה ועליו לקיים את ההוראות כלשונן. אתם הסמכות ואתם קבעתם (וגם בכוונתכם לאכוף את ביצוע ההוראה).

אני מניחה שלהורים רבים המצבים הראשונים "קלים יותר לעיכול" הם מתכתבים עם גישה הומנית, עם כבוד הדדי ועם המגמה להצמחת אדם רגוע, בוגר ופרואקטיבי.

אך הבה נתעכב דווקא על המצב השלישי. הזכרתי למעלה את הסרטונים ה"מקסימים" עם הזאטוטים הדעתנים. אך רבים מכם מספרים על התנהגויות דומות בבית גם בגיל 3 ו4 (וכמובן זה לא נעצר שם אלא רק משתכלל ומקצין) אנו רואים ילדים נאבקים בהחלטות הוריהם בקניונים וברחובות. הורים רבים מתלוננים על חוסר יכולת להתנהל מול הילד בדברים בסיסיים החל בסדר יום, אוכל ושינה וכלה בדברים חמורים כמו אלימות כלפי האחים וההורים ובהמשך סיכון חיים ממש (כי כן בא לילא בא לי - כי את לא תחליטי עלי) כל פעולה פשוטה הופכת להיות משא ומתן מתיש שבו מתנהל "מסחר ער"... אם תסכים להתקלח אני אקנה לך שוקולד... (מחר כמובן שוקולד כבר לא יספק אותו. מחר זה כבר יהיה לגו ומוחרתיים טאבלט). ישנם בתים שמרב רצון לייצר חופש, שוויון ואחוזה ניהול חיי המשפחה הופך לשדה קרב כי ה"שרביט עבר לידיים של הילד" במקום למבוגר האחראי. ילד שמבין שההורה שלו "סחיט" בדברים מסוימים, הופך להיות עסוק בדבר הבא שיוכל לנהל כגון: לא הולכים היום לסבתא, או חלילה אני לא נקשר באוטו או לא נותן יד כשחוצים כביש. (דוגמאות מהחיים).

כאמור, הצבת גבולות וקבלת סמכות אינם נגד הילד.

כרגע, דמויות הסמכות בעולמו של הילד הן אתם ההורים – ובגן-אנחנו, הצוות. עד כמה שזה נשמע רע לחלק מכם- המסר שאנו אמורים להעביר לילד ביחד הוא שאנחנו כאן המנהלים.

הניהול שלנו הוא הומני, מכיל וקשוב.
הניהול שלנו הוא גם אסרטיבי ברור וחד משמעי.

אם דיברנו על כישורי חיים - אז התפקיד שלנו להעניק לילד כישורי חיים הולמים לסביבה בה הוא אמור לתפקד ואיתה הוא אמור לפעול. ילד שלא מקבל את הסמכות של הוריו כ"מבוגר אחראי", ילד שמתמרד ומנהל מאבקי כוחות על כל דבר ולבסוף "מנצח" ומקבל מה שרצה- יגיע מהבית לגן ויפגוש עולם אחר לגמרי. עולם עם חוקים וכללי התנהגות שונים. צוות שלא נכנע לגחמות ולא "מוקסם" ממניפולציות. עולם עם ילדים כמוהו בעלי צרכים ורצונות משלהם שאינם נכנעים לגחמות שלו ומתרחקים מאי הנוחות שהוא מייצר. תהליכי החיברות שלו מתעכבים והוא מתוסכל ומתקשה להבין את הפער בין ההתנהגויות שסיגל בבית לבין המציאות החדשה שהוא פוגש. כאמור, הצבת גבולות וקבלת סמכות אינם נגד הילד. הן האחריות של המבוגר המחנך על מנת לאפשר לילד לגדול להיות אדם בשל, בטוח בעצמו ומודע לסביבה.

ילדים שאינם מקבלים כישורים אלו בבית (אם מתוך תפיסת עולם "לכאורה הומנית" ואם מתוך חולשה, עייפות או חוסר הבנה של ההורים) מגיעים לא בשלים רגשית חברתית למפגש עם העולם שבחוץ (קרי גן) הם מתוסכלים, מבולבלים ומתמודדים עם קונפליקטים מייסרים (גם חברתית, גם תפקודית, וגם בדימוי העצמי).

בתוך "ארגז הכלים" שהילד רוכש בגן נמצא הכלי הזה ככלי בסיסי וראשוני. הוא חייב (!!!) לקבל את סמכות הגננת כפוסקת בדברים מסוימים. אין משאים ומתנים על כל דבר ועניין. (ראו סעיף 3) אנחנו לא נשאל כל ילד אם בא לו או לא בא לו עכשיו להיכנס למפגש, לשתות את המים שלו, לא להרביץ או לנשוך כשהוא רוצה צעצוע, לא לטפס על הגדר, או להיכנס עכשיו מהחצר לגן. (כל מצב שבו ישנה סחטנות רגשית והתעקשות מניפולטיבית ופוגענית). הפעילויות שאנו "לוחצות" על הילד לבצע בניגוד לרצונו מכשירות אותו לדחיית סיפוקים, מכשירות אותו לעמידה בסדר יום, וחלק ממש אמורות לדאוג לביטחון או לביטחונם ושלומם של שאר הילדים. אנו נדרוש, נתעמת ונפעיל סנקציות על סרבנות (במקצועיות ואדיבות כמובן) אך המטרה לקצר ולהפחית את ההתנגדויות אשר בראש וראשונה פוגעות בילד ואינן משרתות אותו (ובמקביל אינן מאפשרות תפקוד לכלל הגן). "קבלת סמכות" היא בסיס לילד מתפקד בגן.